

УДК 504.064.36

**МЕДІНЕЦЬ В. І., КОВАЛЬОВА Н. В.,
КОНАРЄВА О. П., МЕДІНЕЦЬ С. В., СНІГІРЬОВ С. М.,
ЧЕРКЕЗ Є. А., СОЛТИС І. Є., ДЕРЕЗЬЮК Н. В.**

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, м. Одеса, Україна
e-mail: v.medinets@onu.edu.ua*

КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ІНТЕГРОВАНОГО МОНІТОРИНГУ І ОЦІНКИ СТАНУ МОРСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА (НСІМОМС) УКРАЇНСЬКОЇ ЧАСТИНИ ЧОРНОГО МОРЯ

Погіршення стану морів Європи, в тому числі і Чорного моря, стало причиною прийняття Рамкової директиви ЄС з морської стратегії (РДМС), яку у відповідності з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС заплановано а найближчі роки впровадити в Україні. Ключовими елементами першого циклу впровадження вимог РДМС є підготовка початкової оцінки (ПО) стану морського середовища, визначення індикаторів доброго екологічного стану (ДЕС) і природоохоронних цілей (ПЦ) та розробка програми інтегрованого моніторингу морського середовища виключної морської економічної зони.

Показано, що ПО та наступні кроки впровадження РДМС неможливо виконати без отримання об'єктивної сучасної інформації про стан морського середовища і, обов'язково, про вплив на нього окремих видів діяльності людини та природних факторів. В останні роки в Україні лише в прибережних водах острова Зміїний проводяться регулярні дослідження і спостереження за станом морської екосистеми. В рамках науково-дослідного проекту «Провести дослідження та розробити сучасну науково-методичну основу для створення новітньої регіональної системи інтегрованого морського моніторингу» з фінансуванням з бюджету МОН України та за допомогою міжнародного проекту EU-UNDP EMBLAS-2 «Поліпшення моніторингу навколишнього середовища Чорного моря, фаза 2» на основі проведених досліджень з урахуванням результатів довгострокового моніторингу попередніх років в морській прибережній екосистемі острова Зміїний нами вперше була розроблена концепція створення національної системи інтегрованого моніторингу і оцінки стану морського середовища прибережних і відкритих районів моря.

В доповіді викладені основні концептуальні підходи щодо створення національної системи моніторингу та оцінки, якої зараз не існує в Україні, та проаналізовані досвід та рекомендації JRC, HELCOM, Чорноморської Комісії (BSC), проектів PERSEUS та EMBLAS-1. Показано, що розробка і створення НСІМОМС є важливим завданням у циклі процесу, спрямованого на розробку стратегії, планів заходів і дій для збереження та/або поліпшення стану екосистеми Чорного моря (рис.) і досягнення ДЕС та формулювання ПЦ для майбутньої морської стратегії України.

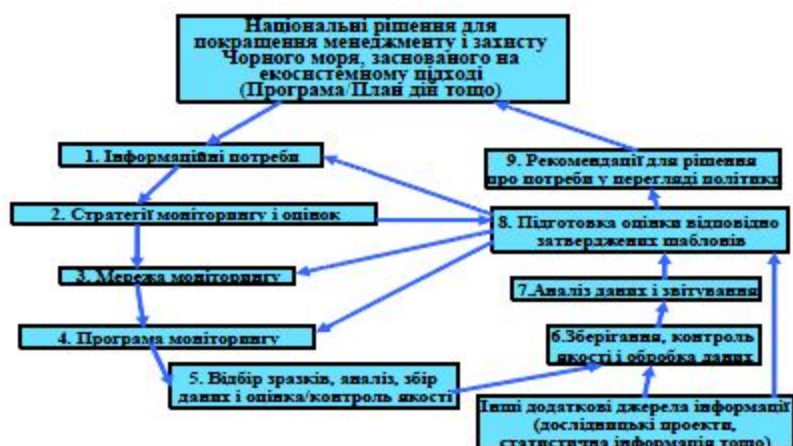

Рис. – Циклічність процесу функціонування Національної системи інтегрованого моніторингу і оцінки стану середовища Чорного моря

Показано, що Моніторинг і Оцінка є взаємопов'язаними, тому що результати Оцінки міститимуть рекомендації для управління і інформаційних потреб для поліпшення (перегляду і оновлення) програми моніторингу, а результати Моніторингу завжди будуть основним джерелом для складання Оцінки. Особливістю РДМС є те, що під час підготовки Оцінки обов'язково використовуються і враховуються всі доступні національні джерела інформації (наукові проекти, статистична інформація, найкращі практики експертів, результати моделювання тощо). Розглянуті пробіли в знаннях та відсутність окремих розділів інформації про стан морського середовища. Проаналізовані національні і політичні особливості і сучасні міжнародні обов'язки України в міжнародних Конвенціях та Угодах, а також стан окремих відомчих мереж станцій і програм відомчого моніторингу, які можуть вийти фрагментарно в майбутню НСІМОС. Особлива увага концепції приділяється гармонізації з національними системами причорноморських країн, що дасть змогу в майбутньому створити єдину для всього Чорного моря систему моніторингу і оцінки. Проаналізовані розбіжності у існуючих підходах і термінології у кожній з причорноморських країн а також механізми їх подолання. Показано, що вимоги міжнародних угод (конвенцій, директив) є міжнародним інструментом «добровільного примушування» країн-учасниць цих угод до виконання гармонізованих дій, в тому числі і питаннях Моніторингу і Оцінки. Сформульовані єдині принципи функціонування майбутніх систем моніторингу і оцінки в Чорноморському регіоні, які повинні бути "скоординованими", "співставними", "зв'язаними в часі", "послідовними" і "порівняльними". Запропоновано рекомендації щодо національної мережі і розташування станцій моніторингу.